

השיבה לי ששון ישעך

ספר התניא - חלק ראשון - פרק כו

ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצה דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבדות ינוצה בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנדוד דאגה ועצב בעולם. ומ"ש בכל עצב יהיה מותר פי' שיהיה איזה יתרון ומעלה מזה הנה אדרבה מלשון זה משמע שהעצב מצד עצמו אין בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון והיינו השמחה האמיתית בה' אלהיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולב נשבר שע"י זה נשברה רוחה הטומאה וס"א ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים כמ"ש בזהר ע"פ רוח נשברה לב נשבר וגו' ואזי יקוים בו רישיה דקרא תשמיעני ששון ושמחה וגו' השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה וגו' וזהו טעם הפשוט לתיקון האר"י ז"ל לומר מזמור זה אחר תיקון חצות קודם הלימוד כדי ללמוד בשמחה אמיתית בה' הבאה אחר העצב שיש לשמחה זו יתרון כיתרון האור הבא מן החשך דוקא כמ"ש בזהר על פסוק וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור כו' ע"ש וד"ל ומקרא מלא דבר הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וגו' ונדוד לכל פי' האר"י ז"ל על פסוק זה והנה עצה היעוצה לטהר לבו מכל עצב ונדנדוד דאגה ממילי דעלמא ואפי' בני חיי ומזוני מודעת זאת לכל מאמר רו"ל כשם שמברך על הטובה כו' ופירשו בגמ' לקבולי בשמחה כמו שמחת הטובה הנגלית ונראית כי גם זו לטובה רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסי' שלמעלה מעלמא דאתגלייא שהוא ו"ה משם הוי"ה ב"ה ועלמא דאתכסיא הוא י"ה וז"ש אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה וגו' ולכן ארז"ל כי השמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כי השמחה היא מאהבתו קרבת ה' יותר מכל חיי העוה"ז כדכתיב כי טוב חסדך מחיים וגו' וקרבת ה' היא ביתר שאת ומעלה אין קץ בעלמא דאתכסיא כי שם חביון עוזו ויושב בסתר עליון ועל כן זוכה לצאת השמש בגבורתו לעתיד לבא שהיא יציאת חמה מנרתקה שהיא מכוסה בו בעוה"ז ולעתיד תתגלה מכסויה דהיינו שאז יתגלה עלמא דאתכסיא ויזרח ויאיר בגילוי רב ועצום לכל החוסים בו בעוה"ז ומסתופפים בצלו צל החכמה שהוא בחי' צל ולא אורה וטובה נראית וד"ל אך העצבות ממילי דשמיא צריך לשית עצות בנפשו לפטר ממנה אין צריך לומר בשעת עבודה שצריך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב אלא אפילו מי שהוא בעל עסקים ודרך ארץ אם נופל לו עצב ודאגה ממילי דשמיא בשעת עסקיו בידוע שהוא תחבולת היצר כדי להפילו אח"כ בתאוות ח"ו כנדוד שאל"כ מאין באה לו עצבות אמיתי מחמת אהבת ה' או יראתו באמצע עסקיו. והנה בין שנפלה לו העצבות בשעת עבודה בת"ת או בתפלה ובין שנפלה לו שלא בשעת עבודה זאת ישם אל לבו כי אין הזמן גרמא כעת לעצבות אמיתית אפי' לדאגת עונות חמורים ח"ו. רק לזאת צריך קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת להתבונן בגדול' ה' אשר חטא לו כדי שע"י זה יהיה לבו נשבר באמת במרירות אמיתית וכמבואר עת זה במ"א ושם נתבאר ג"כ כי מיד אחר שנשבר לבו בעתים קבועים ההם אזי יסיר העצב מלבו לגמרי ויאמין אמונה שלימה כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח וזו היא השמחה האמיתית בה' הבאה אחר העצב כנ"ל:

יראה יתרה ועצבות יט

רואים אנו איך קליפת נוגה, ששרויה ביסודה בנפש הבהמית, אורבת היא על הנטיות הנפשיות להמשיך אותן אליה, להשפיל את רוח האדם, לטשטש את אורו, למעט שלטון הקודש בעולם, ועל ידי תוספת עבודה ויראה יתרה חושבת היא להחליש את כח הרצון, שליטת החוג שבקדושה הפנימית. ואז בכל עת התעוררות הכחות הבהמיים על ידי פעולות גופניות, באה היא ומהממת את הרצון החלוש, המדוכא על ידי הפגיעה של צדקות הרבה יותר מן המדה, ועל ידי העצבות המדלדלת, המצורפה לזה, ובזה עושקת היא נשמות וכחות, וכחתף תארו, ובוגדים באדם תוסיף. אמנם ד' לא יעזוב את חסידיו, ושבע יפול צדיק וקם. וכארי ולביא יתחזק איש אשר נוכח ד' דרכו, וישם פניו אל תורה, אל היושר והצדק, אל התפלה הרעננה, המלאה שמחות ועז, ועת לדרוש את ד', דרשו ד' ועזו בקשו פניו תמיד. מיראה יתירה הרצון נחלש, והמדות הרעות משתקעות בעומק הנפש, וכשמזדמן להם שעת הכושר עולות ממחבואן, ומעותות את דרך האדם. היראה היתרה היא אפשרית רק בלא צירוף של אור הדעת, שכיון שהדעת מאירה אז באים לידי העלאת המדות, וממילא אין להן מה להיות משתקעות בעומק, והולכת הדרכת התקון ומשתבחת, בלא קלקולים תכופים, ואומץ הלב דקדושה הולך ומתפתח בכל ארחות החיים.